

דרוש מלך

מאמרו האחרון של ישראל אלדד (18 ינואר 1996. ידיעות אחרונות)

רבים ושונים היו התארים השלטוניים של ראשי מדינות שזיכו את ישראל בביקורים ממלכתיים, אך בשל המשקל הזעיר שיש היום לתואר, לא התייחסנו ברצינות לעטרה או להיעדר העטרה שעל ראשם. בגלות עברו עלינו שלטונות מכל סוג, ומכיוון שלא בעצמאות דובר, לא תמיד היה התואר השלטוני רלוונטי. גם סוג הסמכות השלטונית לא תמיד היה לטובה או לרעה. מטעמים שונים – בעיקר במאבקים על זכויות או בתסבוכת של מאבקי פנים במדינות, בעיות דתיות וכד' – לא תמיד חלו עלינו זכויות אוניברסליות. לא פעם ניתן היה להשתמש אפילו במונחים כמעט ילדותיים כמו "מלך טוב" ו"מלך רע", כמו באגדות ילדים. במצבי מבוכה אף נעזרנו ב"מלך טיפש".

"מלך" הוא אמנם מושג שלטוני שמרני ואילו "נשיא" הוא מושג מתקדם, אך רבות מדי הדוגמאות למלכים ולקיסרים שאותם העדפנו על פני דמוקרטיית שעלו לנו ביותר רב.

ביקורו של המלך חוסיין בישראל היה ללא ספק מעשה חיובי, גם אם אין אנו יודעים עדיין את מחירו. גם חוסיין עצמו שילם בלי ספר מחיר. מבחינה אישית, אין ספק שהוא כבש לבבות. אך אל נשכח ולו לרגע אחד את האמת ההיסטורית הפוליטית: עד כה, אין אומה ירדנית קיימת כלל. תקומתה של ירדן היתה מקרית, חסרת אידיאולוגיה, חסרת שורשים ואף חסרת שאיפות מדיניות משמעותיות. אנגליה היתה זקוקה לה לשעה חולפת, שהפכה לשעה קבועה. אילו היתה הציונות ממלכתית במלוא מובן המלה, מדינת ישראל היתה משתרעת לשתי גדות הירדן, כחזונות של ז'בוטינסקי, ולא לשתי גדות הירקון, כחזונו של שמעון פרס. לא פעם ולא פעמיים הצלנו את קיומה של ממלכת ההאשמים הפיקטיבית. מי יודע אם לא החמצנו הזדמנות אחרונה להגשמת הציונות.

שנים רבות נאבקנו, קבוצה של ציונים אידיאיים, על הגדרת הציונות כתנועה להקמת מלכות ישראל. ובכמה לעג ושנאה התייחסו למונח הזה! מה, רק מלך חסר לנו? ליהדות, כך נאמר, די במרכז רוחני. לעם האנגלי הגדול והעמוק מבחינה תרבותית, ולעם הנורבגי קטן-הכמות והיצירתיות, טוב עם מלכם או עם מלכתם, המבטאים באופן סמלי, אבל מוחשי, את עצמיותם. רק לעם ישראל, הגדול במלוא מובן המלה, די בפרופסורים, ולהבדיל, ברבנים ראשיים.

אחת השעות הגדולות בתולדותינו היתה שעת בחירת המלך דוד, אפילו כנגד רצונו של שמואל. המצב היה של אנרכיה מוחלטת שכמוה לא היתה כנראה עד לאנרכיה שמאפיינת את ימינו. הרי בכל חושינו אנו כואבים היום את ביטול היסוד האידיאי שבציונות. אין צורך לומר מה רב העלבון ומה רבה ההשתפלות בדרך שבו נבחרים אצלנו שליטים. ולא לשווא הבטנו בחיבה על דמות מלך ירדני הנאהב על עמו בתכלית הפשטות.

בגלי הגעגועים המתעוררים אצלנו, למרות הכל, לחיי יופי של צניעות ואהבה, צפים מזמן לזמן געגועים גם לגעגועים. וולגריות אינה חירות, פורנוגרפיה אינה אסתטיקה, אצילות אינה כבוד – וודאי שאין אנו צריכים ללמוד מידות מלכות של אהבה וצינעה ממלך רבת-עמון.

באחד השירים המופלאים של עם ישראל נאמר: "אדון עולם אשר מלך, בטרם כל יציר נברא... ואחרי ככלות הכל, לבדו ימלוך נורא". בעבר נזדעזעתי עמוקות מהמלים הללו: לבדו ימלוך נורא? מלך בטרם כל יציר נברא? על מי הוא ימלוך, אם כך? כיום אני מבין זאת. מלך הוא כוח היוצר את מלכותו באופן עצמאי בטרם כל יציר נברא, ולמלך שכזה אנו מתגעגעים.

איפה ייווצרו היום גלי געגועים נאמנים כל-כך, כיסופי יופי של אמת? ציונות זו, של כיסופי גאולה, של אהבת אחים, של אהבת ישראל, של אהבת ארץ-ישראל – ציונות זו הולכת ונעלמת. אבל הפוטנציאל קיים. באופן פוטנציאלי "דוד מלך ישראל חי וקיים". הוא עדיין מלך עלינו ובתוכנו.